Мел 63.3
С-13

ҒӮРАК

Мсл 63.3 С-13.

ҲАЗРАТ САБОҲӢ

ҒӮРАК

(Аз силсилаи «Симоҳои ҷовид»)

Китобхонаи ... Ҷумҳурии ... миллии ... ба номи ... 385 90

Душанбе
«Адиб»
2009

Муҳаррир **Ю. Аҳмадзода**
Масаввир **А. Абдуллоев**

ISBN 978-99947-57-95-4

© Ҳазрат Сабоҳӣ, 2009

Истилогарони араб соли 651 шаҳри Марвро ишғол карданд. Марв ба пойгоҳи онҳо табдил ёфт. Онҳо аз ин ҷо ба Суғд ҳамлаҳои роҳзанона мекарданд. Ниҳоят дар соли 673 атрофи шаҳри Бухороро ба даст оварданд. Дар солҳои 675-677 Саид ибни Усмон бо лашкари зиёд ба Суғд ҳуҷум намуд ва хост, ки пойтахти он шаҳри Самарқандро забт намояд. Саид ибни Усмон намояндаи хилофати араб дар Хуросон буд. Лашкари ӯ ба муқобилати сахти суғдиён дучор омад ва ба Хуросон барғашт. Дар соли 705 ба ҷои вай Қутайба ибни Муслим таъйин шуд. Қутайба дар ҳамлаи дуввуми худ Бухороро забт кард. Ишхид (подшоҳ, ҳоким)-и Суғд Тархун, ки аз ҳамлаи арабҳо ба воҳима афтода буд, бе маслиҳати асилзодагон ва бузургони кишвар ба шартномаи таслими мамлакат имзо намуд. Бузургон ва мардуми Сугд аз ин кори ӯ ба хашм омаданд. Онҳо ба Тархун гуфтанд:

– Тархун! Ту аз ақлу хирад бегона шудаӣ! Ту мехоҳӣ, ки мамлакатро ба коми душмани аждаҳосифат бидиҳӣ.

Дар соли 710 бузургон ва мардуми Суғд Тархунро аз тахт сарнагун сохтанд. Ӯро чун хоину ватанфурӯш ба қатл расонданд. Ғӯраки ҷавон, ки дар муҳорибаҳо бар зидди арабҳо шӯҳрат ёфта буд, подшоҳи Суғд интихоб гардид. Хонадони Ғӯрак бо хонаводаи афшин (ҳоким)-и Устурӯшан хешовандӣ дошт.

Қутайба ибни Муслим ба лашкари худ хоразмиён ва суғдиёни Бухороро ҳамроҳ намуд. Таассуфовар ин буд, ки нисбат ба худи арабҳо хоразмиёну суғдиёни зархарид бар зидди бародарони хеш бераҳмонатар меҷангиданд. Дар

қалъаҳо ва қасрҳои Арбинҷон, Кушония, Сабизкат, Офаринкат (шаҳрҳои водии Зарафшон) ва худи Самарқанд ҷангҳои шадид ба амал омаданд. Сарбозони Фарғонаву Чоч, ки ба ёрии суғдиён мешитофтанд, дар ҷанг бо арабҳо шикаст хӯрданд.

Сугдиён – пиру барно ва зану мард бар муқобили истилогарон то қатраҳои охирини хун меҷангиданд. Лашкари Қутайба аз худ ниҳоят бераҳмиро нишон медод. Хонаҳои мардумро оташ мезаду худи онҳоро мекушт, қасру кӯшк ва оташкадаҳоро ғорат мекарду месӯхт.

Ғӯрак дар атрофи қалъаи Афшина (наздики Боғи Баланд) ба муқобили лашкари Қутайба меҷанғид ва намегузошт, ки ӯ ба шаҳр дохил шавад. Сарбозони Ғӯрак берун аз девори шаҳр (деворе, ки баъдтар номи Девори Қиёматро гирифтааст) беамон ва шуҷоатмандона корзор мекарданд. Сипоҳсолори ҷавон, ки аз кирдори Қутайбаву аскарони зархариди вай ба хашм омада буд, ба сӯи Қутайба бо қаҳру ғазаб фарёд мекард:

– Ту моро бо дасти бародарони мо мекушӣ. Агар пурзӯр бошӣ, арабҳоро муқобили ман фирист!

Қутайба ба ҷониби суғдиён бонг мезад:

– Ман барои хуни Тархун, ки тарафдори ман буд, аз самарқандиён интиқом хоҳам гирифт…

Ғӯрак эҳсос мекард, ки агар мабодо Қутайба ба шаҳр дохил шавад, тамоми мардуми онро қурбон хоҳад кард. Вай дар қалъаи Афшина бо бузургону асилзодагони Сугд машварат ороста, имзои шартномаи сулҳро бо Қутайба ибни Муслим ногузир ҳисобид. Ҳозирони машварат бо мақсади хароб нашуданни шаҳру қурбон нагардидани мардуми он ба сулҳ розӣ шуданд. Қутайба Ғӯракро чун ҳокими Суғд эътироф кард, вале шарте дар миён гузошт, ки мутобиқи он Ғӯрак ва лашкари вай бояд аз шаҳр берун мешуд.

Ғӯрак ин шартро иҷро кард, вале сарбозони Қутайба ҳар замон ба шаҳри Самарқанд шабохун мезаданд, мулки мардумро ғорат намуда, қасру кӯшкҳоро хароб месохтанд. Ғӯрак дур аз Самарқанд боз қувва ҷамъ карда, ба қарорғоҳҳои арабҳо ҳамлаҳои ногаҳонӣ меовард ва сарбозони онҳоро ба қатл мерасонд. Вай дар тӯли чанд сол арабҳоро ором нагузошт. Ниҳоят Қутайба ибни Муслим розӣ шуд, ки Ғӯрак ба Самарқанд ояд. Ӯ ба шаҳр бозгашт ва чун ишхид (подшоҳ)-и Суғд бори дигар ба тахт нишаст.

Қутайба пас аз эътирофи ҳукумати Ғӯрак ба Хуросон баргашт.

Ғӯрак дар соли 738 вафот кард. Ба ҷои ӯ писараш Тургар сарвари Суғд эълон шуд, аммо ҳамлаҳои ҳалокатбору харобиовари арабҳо дар пеш буданд.

Ҳазрат Сабоҳӣ

ҒӮРАК

(Барои кӯдакони синни хурд ва синфҳои ибтидоӣ)

Муҳаррири ороиш **Р. Шералӣ**
Муҳаррири саҳифабандӣ**. М.Саидова**
Ҳуруфчини компутерӣ ***Р. Атоева***

Ба матбаа17.08.09 таҳвил гардид. Чопаш 03.09.09
ба имзо расид. Андозаи 60x841/16. Коғаз ва чопи офсетӣ.
Ҳуруфи адабӣ. Ҷузъи чопӣ 0,5. Адади нашр 3000 нусха.

Нашриёти «Адиб»-и
Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон,
734018, ш. Душанбе, кӯчаи Н. Қаробоев, 17 а.

Дар матбааи С/И «Маҳмудҷон» чоп шудааст.
734025, ш.Душанбе, ноҳияи Рудакӣ, кӯчаи Зафар.
Тел.: 919 94 80 80